



1 januari 2019

Pilgrim 25 år

På tröskeln till ett nytt år stäms vi till eftertanke över vad det nya året för med sig. Mycket i våra liv kan vi som bekant varken förutse eller påverka. Här får vi vägledas av budskapet som mötte oss årets sista söndag så temat var *Guds barn*. Något av allt det goda barnen lär oss är tillit och beroende. Utlämnad åt sig själv överlever inte ett barn. På samma vis som en älskande förälder håller sitt barn i famnen får vi bli burna av Gud. Bönen *Kyrie Eleison, Herre förbarma dig*, är ordagrant en bön om att bli förd till Guds barm. I tillit får vi lägga nuet och morgondagen i Guds välsignande händer.

Annat har vi möjlighet att förutse, planera för, vändas över eller se fram mot med tillförsikt. Något som det här året är ger Ekumeniska Kommuniteten anledning till särskild tacksamhet är att vi i och med år 2019 kan se tillbaka på ett kvarts sekel då tidskriften *Pilgrim* givit den nordiska kristenheten rika möjligheter till andlig fördjupning. Med anledning av detta har vi bett *Pilgrims* redaktör och Ekumeniska Kommunitetens första preses, Peter Halldorf, att ta oss med i berättelsen om hur en tidskrift av det här slaget växte fram och fann sin spik att slå på. Det visar sig bli en läsning som manar både till tacksamhet och förvissning om att *Pilgrim* fortsatt har framtiden för sig. Läsningen sätter också in vår kommunitet i ett större sammanhang och hjälper oss att se vilken mylla vi funnit näring i och vuxit fram ur. Håll till godo. Här tar Peter vid:

En tidig vårdag 1994 kom Martin Lönnebo och hans son Jonas på besök. Vi drack förmiddagskaffe vid vårt nyligen införskaffade köksbord, tillverkat av en skiva från en gammal stenmangel. Martin drog handen över träet och sa: "Det här är ett religiöst bord!" När jag senare dragit mig till minnes hans ord har de framstått ännu klarare i ljuset av en med åren växande insikt: hela skapelsen är råmaterial för sakrament!

Efter kaffet tog vi en promenad ner mot slussarna och den lilla hamnen vid Hamra; det var nu jag ville pröva mina tankar om den nya tidskriften i vardande. När jag berättat för biskop Martin om planerna på en tidskrift för det inre livet, svarade han spontant:

”Det är en utmärkt idé!”

Och han tillade:

”Tiden är mogen för en tidskrift som kan vara som en spade för dem som vill gräva lite djupare.”

”Kan du tänka dig att vara med?”, fortsatte jag.

”Gärna”, svarade han, ”men du bör samla en grupp kring tidskriften som kan göra den till en röst för hela kristenheten.”

Hans råd avgjorde saken. Den våren begav jag mig ut på ett antal resor i landet för att träffa personer som jag trodde skulle ha ett viktigt bidrag till en tidskrift med just den profilen. Jag reste till Mariavalls kloster och träffade priorinnan, moder Tyra Antonia, åt lunch med Owe Wikström i Uppsala, tog tåget till Skellefteå för att möta bokförläggaren Per Åkerlund, sökte upp Gunnel Vallquist i Djursholm, besökte Hannagården för att samtala med Ylva Eggehorn, gästade karmelitklostret i Norraby för att ställa samma fråga till broder Wilfrid.... Och den 15 september samma år utkom det första numret av Pilgrim med temat *Salig är törsten*.

När Pilgrim 25 år senare firar ett kvarts sekel, och i juni utkommer med sin 100:e utgåva, finns anledning att blicka tillbaka på det som hänt sedan vårsamtalet med Martin Lönnebo. En del av er som läser dessa rader har följt tidskriften under hela denna resa, och ännu längre tillbaka; andra har tillkommit som pilgrimsläsare längs vägen, några under det gångna året. Pilgrims historia handlar om mer än bara en tidskrift. Den är förknippad med retreatar och mötesplatser, och är inte minst en organisk del av den gemenskap som växt fram i Bjärka-Säby och fått sina former i den numera över hela Norden förgrenade *Ekumeniska Kommuniteten*.

Som tidskrift har Pilgrim sina rötter i tidningen *Nytt Liv*, som i den form många kände den utkom med sitt första nummer 1975 och vars sista nummer publicerades 1990. Det går knappast att överblicka den betydelse *Nytt Liv* hade i svensk kristenhet under denna femtonårsperiod. Men *Nytt Liv* hade i sin tur en historia, och när den utkom med sitt premiärnummer var den en sammanslagning av två tidningar, varav den ena hette just *Nytt Liv* medan den andra gick under namnet *Petrus*. Den senare var en ung och progressiv

”gatutidning” som 1972 börjat utges av ett kristet kollektiv i Göteborg. Inspirationen från den i USA växande Jesusrörelsen, som även nått Sverige, gick inte att ta miste på.

När Nytt Liv i sin nya form utkom med sitt första nummer 1975 hade den redan från starten en upplaga på 20 000 prenumeranter, i redaktionen fanns förutom redaktören, Magnus Malm, bland andra Lars Adaktusson, Jan Erixon och John Hedlund. Tidningens ansvarige utgivare var Berthil Paulson. De två sistnämnda, Hedlund och Paulson, var vid denna tid Svenska Missionsförbundets (nuvarande Ekumeniakyrkan) två kanske mest välkända riksevangelister med uppmärksammade evangelisations-kampanjer runt om i Sverige. Detta var en del av den nya tidningens mylla. Den ursprungliga Nytt Liv hade varit en kvartalstidning i enkelt A5-format som fungerat som organ för de fälttåg för kristen tro som dessa kampanjer i stora tältsalonger utgjorde på 1960- och 70-talet. I kollektivet omkring tidningen *Petrus* såg i synnerhet Berthil Paulson ideal och attityder som tilltalade honom: en grupp unga kristna, ideologiskt medvetna och kritiska mot åtskilligt inom de etablerade kyrkorna, men med en närläsning av evangelierna som utmanade till ett liv i Kristi efterföljd i en politiskt radikal tid. I det allra första numret av nya Nytt Liv beskrev John Hedlund i en ledare den nya tidningens målsättning: att ”föra Jesus till människor och människor till Jesus”.

För egen del blev jag 1987 inbjuden att vara en del av Nytt Livs referensgrupp. Det skulle för mig personligen bli en viktig, och på många sätt avgörande erfarenhet. Jag minns de två årliga heldagarna med Nytt Livs redaktion och referensgrupp som verkliga höjdpunkter. Själv sa jag inte så mycket under den första tiden, men lyssnade desto mer. Redaktionen fanns vid denna tid i Alingsås och mötena med referensgruppen hölls ofta på gården Jernholmen en dryg mil utanför staden. Den var för mig förknippad med läger under min tidiga tonårstid i den församling som ägde Jernholmen och där jag blivit döpt, Smyrnakyrkan i Göteborg. I Nytt Livs referensgrupp ingick färgstarka personligheter som Edin Lövås, Margareta Melin, Sigfrid Deminger och Hans Johansson. Förutom Magnus Malm fanns i redaktionen vid den tiden bland andra Inger Alestig, sedermera journalist på Dagen, fotografen Peder Hildor, redaktionssekreteraren Mats Johansson som kommit från Sollentuna församling där han byggt upp ett livskraftigt ungdomsarbete, liksom Liselotte J Andersson och formgivaren Margareta Brisell Axelsson, som senare kom att skapa Pilgrims grafiska gestalt och varit dess formgivare under samtliga 25 år. Under mötena deltog även Jan Erixon, som då var ansvarig utgivare för Nytt Liv, och ibland även hans företrädare, Berthil Paulson, som jag hade förmånen att lära känna under dessa år. En uppmuntrare av stora mått som i sin person förenade skärpa och värme, samhällsengagemang och evangeliskt patos.

Vad var det som lämnade så starka och bestående intryck hos mig som ung och tämligen oerfaren pingstpastor under dessa träffar med Nytt Liv-folket? Det var inte minst den slående prestigelöshet som präglade samvaron och samtalen. Här mötte jag människor med stor integritet och självständighet, djupt rotade i sin tro och sina övertygelser, och samtidigt uppriktigt lyhörda för varandras perspektiv, utan behov att försvara eller hävda sig. Jag minns det som livgivande diskussioner, men aldrig polemiska, trots att uppfattningarna ibland kunde gå isär. Det var, med ett bevingat uttryck av Gunnel Vallquist, människor med en tro som var ”orubbligt rotad och samtidigt reservationslöst öppen”. Något som dessutom kom att bli ögonöppnande i denna gemenskap var det sätt på vilket Nytt Liv förenade bön och bibelstudium med ett kraftfullt socialt patos. Engagemanget i frågor som rörde fred och rättvisa gick här hand i hand med tideböner och retreatar. Detta var en tidning som inte handlade om målet, den ville visa på en väg och hjälpa läsaren att gå den.

Varför upphörde tidningen Nytt Liv 1990 trots att man långt ifrån upplevde någon prenumerationskris? Magnus Malm berör detta i sin senaste bok, *Fri att tjäna*, i ett avsnitt om ”vetekornets lag”:

Vi hade runt trettio tusen läsare i hela Skandinavien, den prenumererade upplagan pendlade mellan sexton tusen och tolv tusen. ”Ni är inte kloka som lägger ner en så viktig tidning!” var standardrepliken när vi började testa tanken. Bakgrunden var att våra försök att förnya den mer och mer körde fast i gruset av våra begränsningar. Till sist kunde vi ta beslutet i samförstånd, och visste då inte om det skulle bli någon fortsättning. Ur den ovissheten föddes med tiden tidningen *Trots Allt*, förlaget Cordia som under några år hade en mycket kreativ bokutgivning, samt tidskriften *Pilgrim*. Inget av detta hade hänt om vi hade vägrat att släppa taget om Nytt Liv.

Året efter att sista numret av Nytt Liv utkommit beslöt sig styrelsen för att försöka utge en ny tidning med delvis en annan profil. Det ekumeniska förlaget Nytt Liv satt ju på ett betydande prenumerationsregister. Tidigt 1991 ställdes frågan till Liselotte J Andersson och mig om vi kunde tänka oss att leda det nya projektet. Så kom det sig att vi fick förtroendet att dela på redaktörskapet och forma en redaktion för det som blev *Trots allt*. Första numret utkom hösten 1991. Visionen var att skapa en tidning som bevarade kontinuiteten med Nytt Liv – den skulle innehålla material för kristen uppbyggelse och fördjupning – men samtidigt vara

mer profilerad mot gruppen ”andliga sökare”. Med andra ord, ett kristet livsåskådningsmagasin som kommunicerade evangeliet till de mindre kyrkvana.

Det var en både krävande och stimulerande utmaning, inte minst att förena de två målsättningarna i en och samma tidning. Ambitionen var alltså att ge andlig fördjupning och samtidigt leva i dialog med sökare och tvivlare. Efter några år kände flera av oss att det inte var enkelt att på ett fullödigt sätt förverkliga bägge målsättningarna. Så började tanken långsamt växa och ge näring åt ett nytt samtal: Hur skulle det vara om vi istället gjorde två tidningar? En som ännu djärvare kunde ta ut svängarna som livsåskådningsmagasin i gränslandet mellan kyrka och kultur, och en annan som renodlade den andliga vägledningen och fördjupningen.

Det var dessa samtal som ledde fram till grundandet av tidskriften *Pilgrim*. En viktig katalysator och förebild blev en amerikansk tidskrift, *Weavings*, som Josef Bergdahl från Örebro satte i händerna på oss. Det var en kvartalstidskrift med bland andra Jean Vanier och Henri Nouwen i referensgruppen. I denna såg vi framför oss vad vi skulle vilja försöka skapa, fast på svensk mark. En tematidskrift med fokus på det inre livet. Nu fanns knappast ekonomiskt underlag för en ny tidskrift, men här kom två eldsjälar inom den tidigare *Nytt Liv*-rörelsen att spela en avgörande roll. Olle Ward, som under en period varit VD för *Nytt Livs* styrelse, och hans hustru Ellen, bidrog med den grundplåt som gjorde det möjligt att sjösätta den nya tidskriften. Till dem går en särskild tacksamhetens tanke när *Pilgrim* nu fyller 25 år.

Uppdraget föll på mig att axla redaktörskapet och forma en redaktion – och inte minst en bred ekumenisk referensgrupp som kunde utgöra dess ”inre bas”. Efter promenaden med Martin Lönnebo våren 1994 ägnade jag alltså en period åt att söka upp ett antal människor med frågan om de kunde tänka sig att ingå i den nya tidskriftens referensgrupp. Flera var personer jag mött första gången i samband med att jag gjort intervjuer med dem för *Trots Allts* räkning.

När jag nu ser tillbaka inser jag vilken märklig tid den våren var, en av de mest påtagliga upplevelser jag haft av hur något varit ”berett”. Jag visste ju att de personer jag kontaktade inte utan vidare skulle låna sitt namn och sin tid åt ett helt oprövat projekt, dessutom lett av en relativt ung pingstpastor. Men gång på gång möttes jag av den reaktion som till exempel Gunnel Vallquist spontant gav uttryck för: ”Det här har jag väntat på, och jag vill gärna vara med.” Referensgruppen kom till sist att bestå av femton personer, de representerade hela bredden av kyrkofamiljer; samtliga är ännu med på resan förutom de fyra som gått ur tiden: Per Mases, Wilfrid Stinissen, Gunnel Vallquist och Per Beskow. Och

ytterligare några yngre medlemmar har dessutom tillkommit i referensgruppen under åren.

En viktig fråga på dagordningen när den nya referensgruppen träffades första gången på Nya Slottet Bjärka-Säby var namnfrågan. Vad skulle den nya tidskriften heta? Olika förslag bollades, till exempel "Väven" efter den amerikanska förlagan, men det släpptes och blev istället senare titeln på en av Martin Lönnebos mest lästa böcker. När vi till sist kom att samlas omkring namnet Pilgrim var det dock två olika varianter som förordades. Skulle den nya tidskriften heta "Pilgrim", eller som några föreslog "Pilgrimen"? I efterhand var vi nog alla glada över att vi enades om att välja det mer öppna namnet *Pilgrim*.

Det här är inte platsen att redogöra för allt som hänt under Pilgrims historia, men några axplock från de 25 åren kan få vara en påminnelse om ett och annat:

- Under **1995** inbjuder Pilgrim till sin första retreat. Den hålls i februari på Jernholmen utanför Alingsås. Samma år leder Pilgrim retreaten på Wettershus, Stiftsgården Vårdnäs och S:t Davidsgården i Rättvik. I augusti arrangerar tidskriften tillsammans med Sveriges Kristna Råd ett seminarium om "Ledarskap och spiritualitet" med Gerard Hughes som föreläsare.
- I januari **1999** går Pilgrims första vintermöte i Bjärka-Säby och Vårdnäs av stapeln under några gnistrande vinterdagar. Det har uppstått för att skapa en mötesplats mellan tidskriftens referensgrupp och dess läsare. Ett sällsamt allkristet möte med 800 deltagare, som blir ett hoppfullt tecken på den enhetens vind som blåser i kristenheten. Liknande vintermöten har därefter hållits 2001, 2003, 2009, 2013 och 2018. Under det här året byter Förlags AB Nytt Liv, som utger Pilgrim, namn till Bokförlaget Cordia.
- År **2000** arrangeras första pilgrimsresan till Syrien, med besök i det ekumeniska ökenklostret Mar Musa. Den skulle följas av åtskilliga resor dit de närmaste åren.
- I april **2005** reser Pilgrims redaktion och referensgrupp till Italien – tidskriften fyller 10 år – och besöker för första gången Monastero di Bose. En händelse som skulle få oanad betydelse. Samma år hålls över allhelgonahelgen det första höstmötet "19-39" för unga vuxna, dessa har sedan blivit årligen återkommande.

- I januari **2006** arrangerar Pilgrim ett seminarium med påvens hovpredikant, Raniero Cantalamessa. En ikonmålarkurs hålls i Bjärka-Säby med Ashraf Fayek, Egyptens ledande ikonmålare, som lärare. Cordia, som utger tidningarna Trots allt och Pilgrim, blir under året en del av Verbums förlag.
- Stora fastan **2007**: Pilgrim inbjuder till det första ekumeniska präst- och pastorsmötet, på Bjärka-Säby och Vårdnäs. Ytterligare två präst- och pastorsmöten har därefter hållits, 2011 och 2015. I september 2007 arrangerar Pilgrim tillsammans med tidskrifterna Nod, Signum och Theologia ett seminarium i Bjärka-Säby på temat ”Teologi – att älska Gud med hela sitt förstånd”. Medverkande är bl a Jayne Svenungsson, Torsten Kälvemark, Ylva Eggehorn, Anders Ekenberg och Joel Halldorf.
- Den 30 januari **2008** invigs Johannesakademien – en östkyrkligt präglad studiemiljö knuten till Pilgrim – och föreningen Johannesakademins vänner bildas i samband med att ett bibliotek och studierum för akademien tas i bruk på Nya Slottet. Martin Lönnebo invigningstalar, Samuel Rubenson blir akademins preses och Torsten Kälvemark föreningens första ordförande. Den 1 juni detta år konstitueras Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby.
- Den 1 april **2009** överlåter Verbums förlag tidskriften Pilgrim till Föreningen Johannesakademins vänner. Senare under året läggs Trots allt, som varit Pilgrims systertidskrift, ner av Verbum förlag. Den 60:e utgåvan av Pilgrim utkommer i juni med temat ”Längtan”, och innehåller bl a en längre intervju med Wilfrid Stinissen. I november hålls den sista pilgrimsresan till Syrien innan kriget bryter ut.
- I januari **2010** arrangerar Johannesakademien ett uppmärksammat seminarium om monastisk spiritualitet med fader Paolo Dall’Oglio från Syrien, Abouna Maximos från Antoniosklostret i Egypten, Guido Dotti från Bose och syster Katarina OSB från Heliga Hjärtas kloster. Tidskriften gör under hösten en pilgrimsresa till Armenien med en grupp av sina läsare.
- Teologen William Cavanaugh gästar **2012** Pilgrims höstmöte.
- Föreningen Johannesakademins vänner upphör **2013**, och huvudmannskapet för Johannesakademien och Pilgrim övergår till Ekumeniska Kommuniteten. Pilgrims redaktion, som utöver redaktören från början bestått av Liselotte J Andersson, Dan-Erik Sahlberg och Ylva Kristina Sjöblom, kompletteras under året med tre nya medlemmar: Marie Tonkin, Benjamin Ekman och Simon Fuhrmann.

- År **2014** firar Pilgrim 20 år. En ny hemsida öppnas. Den 80:e utgåvan av Pilgrim har temat "En ny sång", och söndagen den 14 september bjuds läsarna på jubileumsfest med högtidsmessa, buffé, föredrag och konsert med Thomas Andersson Wij.
- Pilgrims Höstmöte **2015** gästas av den brittiska teologen Sarah Coakley. I början av december hålls ett Thomas Merton-seminarium med Jonathan Montaldo från USA som huvudtalare. Tidskriften publicerar under hösten ett större resereportage från klosterrepubliken Athos.
- Pilgrim utger **2016** ett helt nummer om Frälsarkransen.
- I januari **2017** arrangeras ett Alexander Schmemmann-seminarium med bl a David Fagerberg från Chicago. Vid Ekumeniska Kommunitetens Generalkapitel i augusti tillträder Jonas Eveborn som dess nye preses.
- **2018** blir året när Pilgrim utökar från 64 till 76 sidor, tidskriften genomgår en redaktionell och grafisk förnyelse och börjar även tryckas i fyrfärg, samtidigt som det välkända formatet bevaras. Pilgrimsresor går under året till Jerusalem, i profeten Jeremias fotspår, och under hösten till Avila i Spanien i Teresas och Johannes av Korsets spår. Årets sista nummer, den 98:e utgåvan av Pilgrim, är ett tema om mission: "Alla ska bli Guds lärjungar".

När vi nu blickar fram mot Pilgrims jubileumsår väntar en rad händelser som på olika sätt uppmärksammar tidskriftens historia. Till dessa hör retreatar omkring tre av de författarskap och livsgärningar som betytt mycket i vår referensgrupp, Gunnel Vallquist, Wilfrid Stinissen och Per Mases. De historiska banden mellan tidningen Nytt Liv och tidskriften Pilgrim aktualiseras genom ett seminarium som hålls i Bjärka-Säby med Magnus Malm. Det blir även en retreat med Martin Lönnebo på Stiftsgården Vårdnäs med anledning av den installation från hans privata trädgård, Skapelsens sju dagar, som flyttats till Vårdnäs. Samtidigt utger Silentium Skrifter *Enhetens språk* av Martin Lönnebo, ett nytryck av det avslutande kapitlet i en av hans mest betydande böcker, *Religionens fem språk* från 1975. Ett seminarium i början av september med Samuel Rubenson lyfter fram arvet från den östliga kristna traditionen, något som haft stor betydelse i Pilgrims utgivning. Om detta och annat som sker under jubileumsåret går att läsa i det just utkomna numret, liksom i den folder som bifogas med det här brevet, och som också finns i tryckt form.

Inför vårt jubileumsår vill jag ta tillfället att tacka våra prenumeranter och läsare, som troget följer Pilgrim och bidrar med gensvar och nya uppslag. Under det år som ligger framför kan jag utlova en och annan ”jubileumsgåva” till våra läsare, och när vi i juni utger vår 100:e utgåva är förhoppningen att det ska bli ett nummer som kan delas med många!

En hälsning från Antoniosgården

Systrar och bröder i komuniteten,

Utvecklingen på Antoniosgården har under det senaste året gett oss anledning att tänka igenom vårt arbete, något som lett till att vi omprövat ordningsföljden i planerna för gårdens uppbyggnad. Vi tror att tiden nu är inne att i första hand bereda rum för ett husfolk som kan bidra med en inneboende kraft i arbetet. Med ett bedjande och arbetande husfolk på plats kan sedan fler gästrum och så småningom det nya kapellet växa fram i sin tid. Utifrån våra nuvarande förutsättningar vill vi först ta emot två bröder som husfolk. Läs gärna mer om detta i den bifogade foldern. En broder är redan på väg och vi väntar på att ytterligare någon ska känna sig kallad.

Kanske känner du någon som skulle kunna passa? Med du som kommunitetsmedlem kan också hjälpa oss på ett annat sätt: Husfolket erbjuds mat och husrum – något som kommer att innebära ett större ekonomiskt ansvar för oss. Men om vi är flera som bidrar med en summa, gärna månatligen, kan vi bära upp detta. På så vis kan Antoniosgården få sina fyra dagliga böner och kunna ta betydande steg framåt i uppbyggandet av en ekumenisk klosterlik miljö på Kållandsö. Hör bara av er till oss om ni vill bidra (info@antoniosgarden.se).

Stort tack för allas ert stöd!

Robin Johansson, föreståndare Antoniosgården

På Nya Slottet i Bjärka-Säby gläder vi oss över att ytterligare en syster och en broder ansluter till husfolket i och med årsskiftet. Vi ser fram mot alla de retreatar, mässor, tideböner och andra mötesplatser som kommer gestaltas i komunitetens gemenskap under det kommande året.

Guds frid och Gott nytt år.

